

ĐẠO ĐỨC NGHỀ NGHIỆP TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG

GS, TS. TRẦN VĂN PHÒNG*

Trên cơ sở chỉ ra bốn vai trò cơ bản của đạo đức nghề nghiệp trong nền kinh tế thị trường, bài viết đề xuất bốn giải pháp nhằm trau dồi, củng cố đạo đức nghề nghiệp: Xác định rõ những chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp của mỗi tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp; tăng cường tuyên truyền, giáo dục đạo đức nghề nghiệp cho từng thành viên của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp; hoàn thiện, kiện toàn hệ thống pháp quy của từng tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp tạo cơ sở pháp lý cho việc khen thưởng và xử lý kỷ luật nghiêm minh đối với thành viên của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp vi phạm đạo đức nghề nghiệp; phát huy tính tự giác, lòng tự trọng của mỗi thành viên trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp trong xây dựng, trau dồi đạo đức nghề nghiệp.

1. Khái quát chung

Đạo đức là một hình thái ý thức xã hội, là tổng hợp các nguyên tắc, chuẩn mực được xã hội thừa nhận, nhằm điều chỉnh và đánh giá hành vi ứng xử của con người trong quan hệ với nhau và quan hệ với xã hội, được thực hiện bởi niềm tin cá nhân, bởi truyền thống và sức mạnh của dư luận xã hội. Theo đó, đạo đức nghề nghiệp là tổng hợp các nguyên tắc, chuẩn mực nghề nghiệp được xã hội thừa nhận, nhằm điều chỉnh và đánh giá hành vi của con người trong quan hệ nghề nghiệp với nhau và trong quan hệ nghề nghiệp với xã hội, được thực hiện bởi niềm tin cá nhân, bởi truyền thống và sức mạnh của dư luận xã hội. Chính

vì vậy, trong điều kiện kinh tế thị trường, đạo đức nói chung, đạo đức nghề nghiệp nói riêng đóng vai trò rất quan trọng, cùng tham gia điều chỉnh các quan hệ kinh tế - xã hội... giữa các cá nhân với cá nhân và giữa các cá nhân với xã hội.

Trong nền kinh tế thị trường ở Việt Nam có mối quan hệ giữa Nhà nước, thị trường và xã hội. Trong đó, “Nhà nước xây dựng và hoàn thiện thể chế, bảo vệ quyền tài sản, quyền kinh doanh, giữ ổn định kinh tế vĩ mô, các cân đối lớn của nền kinh tế; tạo môi trường thuận lợi, công khai, minh bạch cho các doanh nghiệp, các tổ chức xã hội và thị trường hoạt động; điều tiết, định hướng, thúc đẩy kinh tế phát triển, gắn kết phát triển kinh tế với phát triển văn hóa, xã hội, bảo đảm an sinh xã hội, đời sống nhân dân, bảo vệ môi trường, bảo đảm quốc phòng an

* Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

ninh. Nhà nước quản lý nền kinh tế bằng luật pháp, cơ chế, chính sách, chiến lược, quy hoạch, kế hoạch, các tiêu chuẩn định mức và lực lượng kinh tế nhà nước phù hợp với yêu cầu và quy luật của kinh tế thị trường¹. Thị trường “đóng vai trò quyết định trong xác định giá cả hàng hóa, dịch vụ; tạo động lực huy động, phân bổ hiệu quả các nguồn lực; điều tiết sản xuất và lưu thông; điều tiết hoạt động của doanh nghiệp, thanh lọc những doanh nghiệp yếu kém². Xã hội “có vai trò tạo sự liên kết, phối hợp hoạt động, giải quyết các vấn đề phát sinh giữa các thành viên; đại diện và bảo vệ lợi ích của các thành viên trong quan hệ với các chủ thể, đối tác khác; cung cấp dịch vụ hỗ trợ cho các thành viên phản ánh nguyện vọng, lợi ích của các tầng lớp nhân dân với Nhà nước và tham gia phân biện luật pháp, cơ chế, chính sách của Nhà nước, giám sát các cơ quan và đội ngũ cán bộ, công chức nhà nước trong việc thực thi pháp luật³. Nghĩa là, đây là mối quan hệ giữa ba phương thức quản lý phát triển xã hội khác nhau: Quản lý bằng phương thức hành chính thông qua Hiến pháp, pháp luật bởi Nhà nước; quản lý bằng cơ chế thị trường thông qua quy luật kinh tế khách quan như: Quy luật cung cầu, quy luật cạnh tranh, quy luật giá trị...; và quản lý bằng tự quản, tự giác của cộng đồng xã hội, chủ yếu thông qua nhận thức của cá nhân - thành viên của tổ chức nghề nghiệp - xã hội... Ba phương thức quản lý này bổ sung cho nhau, cùng nhau tham gia quản lý phát triển xã hội tối ưu nhất. Tuy nhiên, cả ba phương thức quản lý này đều cơ bản dựa trên các quy định mang tính chất pháp lý, pháp luật. Do vậy, cả ba phương thức quản lý này còn những khoảng trống nhất

định. Vì vậy, phải bổ sung quản lý bằng phương thức đạo đức, nhất là trong bối cảnh kinh tế thị trường thì đạo đức nói chung, đạo đức nghề nghiệp nói riêng đóng vai trò rất quan trọng.

Ở Việt Nam, hầu hết các ngành, lĩnh vực đều xây dựng cho mình những chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp nhất định thông qua các quy định, quy tắc, chuẩn mực văn hóa nghề nghiệp, văn hóa công sở... Đạo đức nghề nghiệp ngoài những chuẩn mực chung của đạo đức xã hội còn mang những quy tắc, nguyên tắc, chuẩn mực riêng có của nghề nghiệp, mang tính đặc thù riêng có của nghề nghiệp. Do vậy, đạo đức nghề nghiệp rất phong phú, đa dạng. Trong xã hội có bao nhiêu nghề thì có bấy nhiêu loại hình đạo đức nghề nghiệp. Cũng vì vậy, cùng với những quy định của Đảng, pháp luật của Nhà nước, cùng với những chuẩn mực đạo đức xã hội nói chung, đạo đức nghề nghiệp đã góp phần xây dựng đạo đức xã hội ngày càng lành mạnh. Tuy nhiên, phải thẳng thắn nhận thấy rằng, trong điều kiện kinh tế thị trường đã xuất hiện những biểu hiện xuống cấp về đạo đức nghề nghiệp, nhất là ở một số nghề nghiệp liên quan tới sức khỏe, tính mạng, nhân phẩm con người như y tế, giáo dục, sản xuất thực phẩm, thuốc chữa bệnh phục vụ con người. Chẳng hạn, trong lĩnh vực y tế, vấn đề y đức đang là vấn đề nổi cộm; trong lĩnh vực giáo dục - đào tạo, vấn đề văn hóa học đường, tinh thần “tôn sư trọng đạo” đang là những vấn đề nóng⁴. Trong sản xuất những mặt hàng tiêu dùng liên quan đến sức khỏe con người, nhiều công ty, doanh nghiệp đã vì lợi nhuận mà sản xuất hàng giả, hàng không bảo đảm chất lượng, gây ảnh hưởng xấu tới sức khỏe con người, nhất là những thực

phẩm, dược mỹ phẩm và thực phẩm chức năng. Ví dụ điển hình như, Công ty Cổ phần Dược quốc tế Rance Pharma, Công ty Cổ phần Dược dinh dưỡng Hacofood Group đã làm giả tới 573 nhãn hiệu sữa, thực phẩm dinh dưỡng giả⁵. Đầu năm 2025, Bộ Công an đã triệt phá thành công đường dây buôn bán, sản xuất thuốc giả với 4 loại thuốc được xác định là giả mạo các loại thuốc đã được Bộ Y tế cấp phép lưu hành; 16 sản phẩm thuốc không trùng khớp với bất kỳ loại thuốc nào nằm trong danh mục đã được Bộ Y tế cấp giấy phép đăng ký lưu hành⁶. Công an tỉnh Phú Thọ đã phát hiện Công ty Trách nhiệm hữu hạn Famimoto Việt Nam sản xuất lượng lớn bột ngọt, dầu ăn, hạt nêm, bột canh có dấu hiệu giả. Cơ quan công an đã tạm giữ hơn 71.000 lít dầu ăn, khoảng 40 tấn bột ngọt, 22 tấn hạt nêm, 9 tấn bột canh giả. Cơ quan điều tra bước đầu xác định, công ty này đã đưa ra thị trường 144 tấn dầu ăn, 118 tấn bột canh, 363 tấn hạt nêm giả. Các sản phẩm thường bán cho các bếp ăn công nghiệp nguy cơ ảnh hưởng đến sức khỏe của người lao động⁷... Đây là một thực trạng đáng báo động cho những biểu hiện xuống cấp về đạo đức nghề nghiệp, gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khỏe cộng đồng. Do vậy, cùng với dựa vào vai trò của pháp luật thì cũng cần tăng cường hơn nữa phát huy vai trò của đạo đức nghề nghiệp trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Bởi lẽ, đạo đức nghề nghiệp có vai trò hết sức quan trọng trong đời sống xã hội, nhất là trong điều kiện kinh tế thị trường.

2. Vai trò của đạo đức nghề nghiệp trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa

Một là, đạo đức nghề nghiệp bổ sung cho các nguyên tắc của thị trường, góp phần làm cho kinh tế thị trường phát triển lành mạnh, đúng định hướng xã hội chủ nghĩa.

Cùng với pháp luật do Nhà nước ban hành, cùng với các tổ chức xã hội - nghề nghiệp, tổ chức chính trị - xã hội tham gia quản lý, giám sát nền kinh tế thị trường, bản thân nền kinh tế thị trường cũng hình thành nên những quy luật kinh tế khách quan của nó để quản lý nền kinh tế nói riêng, đời sống xã hội nói chung. Tuy nhiên, nếu chỉ bằng pháp luật, bằng cơ chế, quy luật kinh tế hay sự tham gia giám sát, kiểm tra của các tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức xã hội - nghề nghiệp thì không thể bao quát hết các lĩnh vực của đời sống kinh tế - xã hội. Do vậy, ở những khoảng trống này, cần sự tham gia của đạo đức nói chung, đạo đức nghề nghiệp nói riêng. Nói tới đạo đức là nói tới lương tâm, trách nhiệm. Trong sản xuất hàng hóa tiêu dùng, mặc dù có thể kiểm tra chất lượng sản phẩm hàng hóa bằng máy móc, nhưng máy móc cũng do con người sản xuất và sử dụng. Nếu người sử dụng máy móc thiếu lương tâm, trách nhiệm, tức là không có đạo đức, thì máy móc cũng được sử dụng không đúng mục đích. Do vậy, tòa án lương tâm, lòng tự trọng, trách nhiệm cá nhân, trách nhiệm công dân, trách nhiệm xã hội mới là nhân tố quan trọng quyết định chất lượng của sản phẩm hàng hóa. Sản xuất, kinh doanh phải hướng tới mục tiêu lợi nhuận nhưng không thể vì lợi nhuận mà bất chấp đạo đức, bất chấp những điều có hại tới sức khỏe, tính mạng, nhân phẩm người tiêu dùng. Do vậy, đạo đức nghề nghiệp giúp bổ sung cho các nguyên tắc của thị trường, góp

phần làm cho kinh tế thị trường phát triển lành mạnh, đúng định hướng xã hội chủ nghĩa.

Hai là, đạo đức nghề nghiệp góp phần xây dựng, củng cố niềm tin nơi đối tác, trên cơ sở đó góp phần phát triển nghề nghiệp.

Tất cả mọi nghề nghiệp ra đời đều xuất phát từ nhu cầu thực tiễn của con người và nhằm đáp ứng những nhu cầu đó, mà cụ thể ở đây là các đối tác mà nghề nghiệp hướng tới phục vụ. Chẳng hạn, đối tác của người sản xuất là người tiêu dùng; đối tác của người làm nghề y là những người bệnh, những người có nhu cầu khám, chữa bệnh, được chăm sóc sức khỏe; đối tác của người làm nghề giáo là người học... Khi người làm việc tuân thủ đạo đức nghề nghiệp, họ sẽ tạo ra một hình ảnh tích cực về chính bản thân mình và tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp mà họ đại diện, từ đó gây dựng lòng tin và sự tin nhiệm của đối tác đối với tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp mà họ đại diện. Trên cơ sở đó, tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp mà họ đại diện mới có thể có mối liên hệ tốt với đối tác mà họ phục vụ. Như vậy, tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp mà họ đại diện mới có cơ sở, căn cứ để tồn tại, phát triển; nếu một bệnh viện mà đánh mất niềm tin của bệnh nhân sẽ không thể tồn tại lâu dài; nếu một trường học đánh mất niềm tin của người học thì cũng không thể tồn tại lâu dài; một nhân hàng đánh mất niềm tin của người tiêu dùng thì không thể tiếp tục sản xuất. Do vậy, đạo đức nghề nghiệp đóng vai trò quan trọng trong xây dựng, củng cố niềm tin nơi đối tác, trên cơ sở đó góp phần phát triển nghề nghiệp cũng như tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp mà người lao động đại diện. Có thể nói, uy tín, danh tiếng

của một tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp không chỉ phụ thuộc vào chất lượng phục vụ mà quan trọng hơn là đạo đức nghề nghiệp của từng cá nhân trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp đó. Hơn nữa, chất lượng phục vụ xét đến cùng cũng phụ thuộc vào phẩm chất đạo đức nói chung, đạo đức nghề nghiệp của từng cá nhân thuộc tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp nói riêng. Không thể có chất lượng phục vụ đối tác tốt nếu trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp không có những cá nhân có đạo đức nghề nghiệp tốt. Như vậy có thể nói, xét đến cùng thì chính đạo đức nghề nghiệp của các thành viên quyết định chất lượng phục vụ, uy tín, danh tiếng của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp đó.

Ba là, đạo đức nghề nghiệp góp phần xây dựng môi trường làm việc lành mạnh, có văn hóa, trên cơ sở đó góp phần phát triển tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp.

Trong mỗi tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp, mỗi thành viên đều có đạo đức nghề nghiệp thì mới có thể tạo ra môi trường làm việc có văn hóa, đạo đức lành mạnh. Ở đó, nếu mọi người đều ứng xử với nhau có văn hóa, có sự tôn trọng, giúp đỡ lẫn nhau cùng tiến bộ, biết chia sẻ yêu thương, có trách nhiệm, giúp đỡ lẫn nhau trong khó khăn thì sẽ tạo ra môi trường văn hóa, đạo đức lành mạnh. Một môi trường văn hóa, đạo đức lành mạnh mới thu hút được nhân tài, người giỏi, mới có cơ hội xây dựng nguồn nhân lực biết vượt khó, vươn lên. Trên cơ sở đó, tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp mới trở thành điểm sáng, trở thành chỗ dựa cho mỗi thành viên. Khi ấy, mỗi thành viên mới coi tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp như là ngôi

nhà thân yêu của mình. Khi ấy, mỗi thành viên sẽ tự giác góp phần đóng góp xây dựng tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp ngày càng lớn mạnh. Một tập thể mạnh khi biết đoàn kết, giúp đỡ mỗi thành viên vươn lên để tạo thành sức mạnh tập thể. Một tập thể nhiều người giỏi nhưng chia rẽ, bè phái, thiếu trách nhiệm sẽ là một tập thể yếu. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng căn dặn cán bộ, đảng viên: “Sử ta dạy cho ta bài học này:/ Lúc nào dân ta đoàn kết muôn người như một thì nước ta độc lập, tự do./ Trái lại lúc nào dân ta không đoàn kết thì bị nước ngoài xâm lấn./ Vậy nay ta phải biết đoàn kết, đoàn kết mau, đoàn kết chắc chắn thêm lên mãi”⁸. Điều này không chỉ đúng với quốc gia, dân tộc mà còn đúng với từng tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp. Khi nào tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp đoàn kết, nhất trí thì tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp lớn mạnh, phát triển. Ngược lại, khi nào mất đoàn kết, bè phái, mâu thuẫn nội bộ... thì tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp suy yếu, không phát triển. Đạo đức nghề nghiệp không chỉ có vai trò trong xây dựng khối đại đoàn kết trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp mà còn trong xây dựng cách thức giải quyết xung đột lợi ích, bất đồng trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp có văn hóa, đạo đức; qua đó, xây dựng môi trường văn hóa, đạo đức lành mạnh trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp. Rõ ràng là, đạo đức nghề nghiệp góp phần xây dựng môi trường làm việc lành mạnh, có văn hóa, trên cơ sở đó góp phần phát triển tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp.

Bốn là, đạo đức nghề nghiệp góp phần xây dựng thương hiệu, hình ảnh của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp và cá nhân.

Một cá nhân trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp luôn quan tâm xây dựng, hoàn thiện đạo đức nghề nghiệp cho bản thân thì sẽ xây dựng được thương hiệu, hình ảnh cá nhân. Mọi thành viên trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp đều tạo cho mình một thương hiệu, hình ảnh cá nhân thì nhất định tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp sẽ xây dựng được thương hiệu, hình ảnh của tập thể mình. Thương hiệu, hình ảnh của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp phải được xây dựng từ thương hiệu, hình ảnh của mỗi cá nhân thuộc tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp. Ngược lại, thương hiệu, hình ảnh của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp khi đã được định hình sẽ tác động trở lại bằng cách định hướng, dẫn dắt, quy định cho mỗi cá nhân trong xây dựng thương hiệu, hình ảnh của mình. Thương hiệu, hình ảnh của cá nhân được xây dựng không chỉ từ phẩm chất chuyên môn mà còn từ những phẩm chất đạo đức cá nhân, trong đó có phẩm chất đạo đức xã hội và phẩm chất đạo đức nghề nghiệp. Đúng như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã căn dặn: “Có tài phải có đức. Có tài không có đức, tham ô hủ hóa có hại cho nước. Có đức không có tài như ông bụt ngồi trong chùa, không giúp ích gì được ai”⁹; “Mọi việc thành hay là bại, chủ chốt là do cán bộ có phẩm chất đạo đức cách mạng, hay là không”¹⁰. Vận dụng những luận điểm này của Chủ tịch Hồ Chí Minh vào đạo đức nghề nghiệp vẫn hoàn toàn đúng. Thương hiệu, hình ảnh của cá nhân trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp chủ yếu là do phẩm chất đạo đức, trong đó có đạo đức nghề nghiệp của cá nhân tạo nên chứ không đơn thuần là do tài năng. Từ đây cho thấy,

thương hiệu, hình ảnh của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp được hình thành cũng chủ yếu do thái độ ứng xử với đối tác, với các thành viên có văn hóa, đạo đức. Chính phẩm chất văn hóa, đạo đức mới làm nên thương hiệu, hình ảnh, biểu tượng của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp. Rõ ràng là, đạo đức nghề nghiệp góp phần quan trọng vào xây dựng uy tín, thương hiệu, hình ảnh của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp và của cá nhân.

3. Giải pháp trau dồi đạo đức nghề nghiệp trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp

Thứ nhất, xác định rõ những chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp của mỗi tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp.

Cần giáo dục, tuyên truyền cho từng cá nhân trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp những quy chuẩn đạo đức riêng phù hợp với từng tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp. Trên cơ sở quy chuẩn đạo đức cho từng tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp mới xây dựng được quy tắc ứng xử, thái độ nghề nghiệp... cho từng cá nhân. Đồng thời, cần lưu ý rằng, mặc dù mỗi nghề nghiệp có đặc thù riêng nhưng đạo đức nghề nghiệp nào cũng cần có tinh yêu nghề, tính trung thực, ứng xử có đạo đức, văn hóa với đồng nghiệp và đối tác, tôn trọng công việc, giữ vững kỷ luật cơ quan, đơn vị, tổ chức và xã hội.

Thứ hai, tăng cường tuyên truyền, giáo dục đạo đức nghề nghiệp cho từng thành viên của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp.

Trước hết, tuyên truyền về vai trò, vị trí, trách nhiệm xã hội của ngành nghề để mỗi cá nhân hiểu rõ, hiểu sâu sắc về vai trò, tầm quan trọng của ngành nghề, từ đó bồi đắp tinh yêu và tinh

thần trách nhiệm với công việc được giao. Bởi lẽ, một người không yêu nghề thì không thể giáo dục đạo đức nghề nghiệp cho họ. Các tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp sử dụng, quản lý công chức, người lao động phải thường xuyên giáo dục, bồi dưỡng ý thức, tinh thần đạo đức nghề nghiệp cho các cá nhân, không ngừng học tập kinh nghiệm quản lý nhân sự, nghệ thuật thu phục nhân tâm của các cơ quan, đơn vị bạn và của các nước tiên tiến trên thế giới.

Thứ ba, hoàn thiện và kiện toàn hệ thống pháp quy của từng tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp tạo cơ sở pháp lý cho việc khen thưởng và xử lý kỷ luật nghiêm minh đối với thành viên của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp vi phạm đạo đức nghề nghiệp.

Cùng với đạo đức thì pháp luật, pháp quy, truyền thống văn hóa, dư luận xã hội cũng góp phần quản lý tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp, người lao động. Do vậy, quản lý tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp, người lao động không chỉ bằng đạo đức mà còn phải bằng pháp luật, pháp quy, truyền thống văn hóa, dư luận xã hội. Có như vậy, đạo đức nghề nghiệp mới đi vào cuộc sống. Những tấm gương về đạo đức nghề nghiệp cần được nhân rộng, tuyên truyền, quảng bá, ngược lại những ai vi phạm đạo đức nghề nghiệp phải bị lên án và xử lý nghiêm minh.

Thứ tư, phát huy tính tự giác, lòng tự trọng của mỗi thành viên trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp trong xây dựng, trau dồi đạo đức nghề nghiệp.

Xây dựng, trau dồi đạo đức nói chung, đạo đức nghề nghiệp nói riêng là quá trình tự giác của lương tâm, trách nhiệm, lòng tự trọng của mỗi người. Vì vậy, để xây dựng, trau dồi đạo đức nghề nghiệp, mỗi thành viên cần phát huy tính

tự giác, lòng tự trọng của mỗi người. Nếu bản thân mỗi người không tự giác, không tích cực, không khơi dậy được lòng tự trọng thì không thể xây dựng, trau dồi được đạo đức nghề nghiệp. Quá trình giáo dục đạo đức nghề nghiệp chỉ hiệu quả khi nó chuyển thành quá trình tự giáo dục thường xuyên, liên tục, tự giác của mỗi thành viên.

Trong điều kiện kinh tế thị trường thì đạo đức nghề nghiệp đóng vai trò hết sức quan trọng. Nó góp phần bổ sung cho các nguyên tắc của thị trường, làm cho kinh tế thị trường phát triển lành mạnh, đúng định hướng xã hội chủ nghĩa; xây dựng và củng cố niềm tin nơi đối tác góp phần phát triển nghề nghiệp; xây dựng môi

trường làm việc lành mạnh, có văn hóa góp phần phát triển tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp.

Tóm lại, để trau dồi đạo đức nghề nghiệp cần: Xác định rõ những chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp, tăng cường tuyên truyền, giáo dục đạo đức nghề nghiệp cho từng thành viên, hoàn thiện và kiện toàn hệ thống pháp quy của mỗi tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp nhằm tạo cơ sở hành lang pháp lý cho việc khen thưởng và xử lý kỷ luật nghiêm minh đối với thành viên của tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp vi phạm đạo đức nghề nghiệp; phát huy tính tự giác, lòng tự trọng của mỗi thành viên trong tổ chức, cơ quan, đơn vị, nghề nghiệp trong xây dựng, trau dồi đạo đức nghề nghiệp ■

^{1,2,3} Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t.1, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.130-131, 131, 131-132.

⁴ Xem: Nguyễn Huy Phòng, *Đạo đức nghề nghiệp trong kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế*, <https://tapchicongsan.org.vn>, ngày 13-7-2013.

⁵ Xem: Phạm Dư, *573 loại sữa bột giả không được kiểm nghiệm đã bán ra thị trường*, <https://vnexpress.net>, ngày 15-4-2025.

⁶ Xem: Lê Nga, *Bộ Y tế công bố 21 loại thuốc giả*, <https://vnexpress.net>, ngày 20-4-2025.

⁷ Xem: N.Dung, *Thu hồi bột ngọt giả*, <https://nld.com.vn>, ngày 28-4-2025.

⁸ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.3, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2011, tr.256.

⁹ Hồ Chí Minh, *Sđd*, t.10, tr.345-346.

¹⁰ Hồ Chí Minh, *Sđd*, t.9, tr.354.